

Józef Mandziuk

"Teologia i życie", Częstochowa 1994 : [recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 2/1, 275-276

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wał Niemiec do ataku na Związek Radziecki” ukazał poczynania władz okupacyjnych i stopień rozpoznania przez polską konspirację militarnych celów Rzeszy oraz przytoczył ocenę niemieckiej strategii przez rząd polski na emigracji. W tej ocenie uderza spóźnione rozpoznanie intencji niemieckich przez gen. Władysława Sikorskiego, które nie przysporzyło mu splendoru jako ekspertowi od spraw wschodnich.

Artykuł Czesława Łuczaka pt.: „*Mienie kościelne i stowarzyszeń religijnych w polityce ekonomicznej Niemiec na polskich ziemiach wcielonych do Rzeszy (1939–1945)*” obrazuje ogrom strat materialnych, które poniosły wspólnoty wyznaniowe w wyniku skonfiskowania ich mienia. Utraciły one wiele świątyń i innych obiektów z powodu ich spalenia bądź zburzenia, a pozostałe budowle odzyskały po wojnie w stanie zdewastowanym. Zginęła bezpowrotnie spora liczba wartościowych księgozbiorów i unikalnych dzieł sztuki. Zmniejszył się znacznie stan wyposażenia wnętrz obiektów sakralnych. Największe straty materialne poniósł Kościół katolicki, posiadający najwyższą liczbę wyznawców i największą liczbę miejsc kultu.

Ks. Atanazy Nadolny przedstawił wojenne losy zasobu Archiwum Diecezjalnego w Pelplinie i powojenną rewindykację tego, co ocalało oraz podał bilans strat.

Prezentowana Księga pamiątkowa zawiera też dwa artykuły w języku niemieckim, autorstwa Hansa Jürgena Karpa z Marburga pt.: „*Kirche und deutsch-polnischer Ausgleich nach dem Ersten Weltkrieg*” oraz Josefa Bechnera z Augsburga pt.: „*Deutsche Wege zur nationalen Einheit*”.

Podpisuję się pod recenzją wydawniczą, iż „wszystkie artykuły mają oryginalny, źródłowy charakter, poruszają kwestie dotąd pomijane lub mało znane w literaturze historycznej, w niektórych znajdujemy nowe, interesujące tezy”. Rzeczywiście prezentowana publikacja przyczyni się niewątpliwie do wzbogacenia wiedzy o skomplikowanych dziejach XIX i XX stulecia i pozwoli ustalić szereg obiegowych sądów, które nie zawsze znajdowały odbicie w rzeczywistości.

Ks. Józef Mandziuk

Teologia i życie. Częstochowa 1994, ss. 519.

Komitet organizacyjny w składzie ks. Jan Duda, ks. Stanisław Jasionek, ks. Jerzy Kuliberda i ks. Zdzisław Zgrzebny doprowadził do powstania prezentowanej *Księgi pamiątkowej* poświęconej ks. prof. dr. hab. Janowi Kowalskiemu z racji 40-lecia święceń kapłańskich i 35-lecia pracy naukowo-dydaktycznej.

Na początku *Księgi* umieszczono listy gratulacyjne od papieża Jana Pawła II, ks. Franciszka kard. Macharskiego, arcybiskupa metropolity krakowskiego, ks. Henryka kard. Gulbinowicza, arcybiskupa metropolity wrocławskiego i ks. arcybiskupa Stanisława Nowaka, metropolity częstochowskiego. Zawierają one życzenia dla dalszej pracy twórczej Jubilata oraz stanowią wyraz wdzięczności za Jego wkład w życie naukowe Krakowa, Wrocławia i Częstochowy.

Właściwa *Księga* składa się z dwóch części. Część pierwsza nosi tytuł „*Życie i działalność w Chrystusie dla Boga, Kościoła i ludzi*” i dotyczy działalności twórczej ks. Kowalskiego, profesora teologii moralnej i znakomitego organizatora wielu instytucji. I tak ks. Marian Duda zaprezentował wkład Jubilata w życie i działalność archidiecezji częstochowskiej. Podkreślił rozwinięty zmysł „diecezjalności” ks. Kowalskiego oraz Jego pracę naukową, dydaktyczną, wydawniczą, administracyjną, charytatywną, a także ogromne poświęcenie dla Kościoła częstochowskiego. Ks. Stanisław Grzybek ukazał osobę ks. Kowalskiego jako profesora, pedagoga i wychowawcę nowych pokoleń kapłanów, którego droga życiowa „nie była ani prosta, ani łatwa”. Ks. Adam Kubiś, rektor PAT w Krakowie, przybliżył związki Jubilata z krakowskim Wydziałem

Teologicznym od 1972 r. Profesor związany jest z tą Uczelnią nie tylko pracą, lecz również miejscem swego urodzenia i szkoły średniej. Ks. Ignacy Dec, rektor PFT we Wrocławiu, nasświetlił działalność naukowo-dydaktyczną Jubilata na Papieskim Fakultecie Teologicznym we Wrocławiu, gdzie od 1971 r. był wykładowcą teologii moralnej, dojeżdżając pociągiem każdego tygodnia z Krakowa. Autor zakończył swój szkic słowami: „na uwagę zasługuje też wielka kultura bycia (ks. Kowalskiego) w towarzystwie, przy stole, w gronie kapłanów, studentów. Jest rozmowny, rzeczowy w ocenach, zabiegający o prawdziwe dobro Kościoła, w tym o odpowiedni poziom studiów teologicznych i w ogóle teologii”.

Ks. Tadeusz Michałek SCJ nakreślił 15-letnią pracę dydaktyczną Jubilata w Wyższym Seminarium Misyjnym Księża Najświętszego Serca Jezusowego w Stadnikach, gdzie prowadził wykłady z teologii moralnej, uczestniczył w konferencjach profesorskich i sympozjach naukowych, oraz prowadził seminaria naukowe. Księża częstochowscy Roman Cer i Zdzisław Zgrzebny scharakteryzowali dorobek pisarski ks. Jana Kowalskiego, który koncentruje się szczególnie w problematyce teologiczno-moralnej. Autorzy podali również tematykę pracy dyplomowych, powstałych pod kierunkiem Profesora. Ks. Jerzy Kuliberda w szkicu „*Aspostolat przez słowo drukowane*” ukazał 11 lat działalności częstochowskiego Wydawnictwa Archidiecezjalnego Regina Poloniae pod dyrekcją ks. Jana Kowalskiego. Dorobek Wydawnictwa obejmuje 70 pozycji książkowych o łącznym nakładzie blisko miliona egzemplarzy, nie licząc licznych gazetek i biuletynów parafialnych oraz broszur, afisz i różnego rodzaju druków akcydensowych. Dzięki ks. dyrektorowi Wydawnictwo od samego początku było całkowicie samowystarczalne, niezależne od budżetu diecezji.

Część I-sza Księgi zawiera też wykaz pracy dyplomowych (magisterskich, licencjackich, doktorskich), napisanych pod kierunkiem Jubilata oraz bibliografię Jego prac drukowanych. Niestety bibliografia, obejmująca 141 pozycji, 3 wybory tekstów i 14 redakcji książek, jest niekompletna. W tym miejscu pragnąłbym zwrócić się z gorącym apelem do wszystkich autorów, opracowujących bibliografie osób żyjących. Należy koniecznie podać opracowanie do autoryzacji zainteresowanego. Jest to bowiem podstawowy, a często jedyny sposób, aby bibliografia była kompletna. Wszelkoność zainteresowań, uwidoczniła nie tylko w naukach teologicznych oraz możliwość druku artykułów w czasopiśmie zagranicznych i coraz liczniejszych czasopiśmie polskich, powoduje, że opracowanie pełnej bibliografii po śmierci autora jest często niemożliwe.

Część II-ga Księgi nosi tytuł: „*Refleksje teologiczno-pastoralne*”. Obejmuje ona 22 artykuły, zawierających szereg refleksji teologiczno-pastoralnych, przygotowanych przez przyjaciół i wychowanków Profesora, mogących ubogacić polską myśl teologiczną oraz codzienną praktykę duszpasterską kapłanów. Autorzy reprezentują różne środowiska naukowe, z którymi w jakiś sposób związany jest Jubilat poprzez swoją bogatą działalność dydaktyczną. Pozwolę sobie wymienić tylko autorów z mojego wrocławskiego środowiska rodzimego: ks. Michał Chłopowiec, „*Modlitwa dziecka w rodzinie i jej psychiczne uwarunkowania*”, ks. Ignacy Dec, „*Człowiek jako podmiot wychowania – ethos nauczyciela*”, ks. Edward Janiak, *Teologia moralna we Wrocławiu po II wojnie światowej*”, ks. Jan Krucina, „*Odmiany teraźniejszości wyzwaniem nowej ewangelizacji*”, ks. Antoni Młotek, „*Zarys dziejów teologii moralnej na Wydziale Teologicznym we Wrocławiu*”, ks. Tadeusz Reroń, „*Ukazywać najwyższy cel ludzkiego życia. Kościół i mass media*”.

Pięknie wydana *Księga* przez Częstochowskie Wydawnictwo Archidiecezjalne „Regina Poloniae” jest świadectwem wielkiej wdzięczności oraz podkreśleniem walorów Osoby i dzieła życia ks. Jana Kowalskiego.

Ks. Józef Mandziuk